

DE STRAFUITVOERINGSRECHTBANK

DE STRAFUITVOERINGSRECHTER

DE MINISTER VAN JUSTITIE

I. DE STRAFUITVOERINGSRECHTBANK

1. Algemeen.

De Belgische strafuitvoeringsrechtbanken (afgekort SURB) zijn rechtbanken die toezien op de uitvoering van de straffen en de internering (KBM), die door de hoven en rechtbanken worden uitgesproken.

De strafuitvoeringsrechtbank is een afdeling van een rechtbank van eerste aanleg.

Er zijn momenteel 6 strafuitvoeringsrechtbanken, waarvan sommige er twee kamers hebben. De Koning bepaalt voor welke strafinrichting iedere strafuitvoeringsrechtbank bevoegd is.

-SURB **Antwerpen**: strafinrichtingen te Antwerpen, Hoogstraten, Merksplas, Turnhout, Wortel, Hasselt en Mechelen;

- SURB **Gent**: strafinrichtingen te Brugge, Gent, Ruiselede, Ieper, Dendermonde, Oudenaarde en Beveren;

- SURB **Bergen**: strafinrichtingen te Bergen, Doornik, Jamioulx, Namen en Leuze-en-Hainaut;

- SURB **Luik**: strafinrichtingen te Lantin, Verviers, Aarlen, Hoi, Dinant, Saint-Hubert, Andenne, Marneffe en Marche-en-Famenne;

- SURB **Brussel (Nederlandstalige kamers)**: strafinrichtingen te Leuven en, indien het vonnis of arrest dat de zwaarste veroordeling oplegt in het Nederlands was, Berkendaal, Sint-Gillis en Vorst;

- SURB **Brussel (Franstalige kamers)**: strafinrichtingen te Nijvel, Itter en, indien het vonnis of arrest dat de zwaarste veroordeling oplegt in het Frans was, Berkendaal, Sint-Gillis en Vorst.

2. Samenstelling van de strafuitvoeringsrechtbank.

De strafuitvoeringsrechtbank is normaal samengesteld uit een voorzitter, de strafuitvoeringsrechter (SUR) en twee assessoren. De wet trad in werking op 1 februari 2007.

De voorzitter is een beroepsmagistraat. De twee assessoren zijn geen beroepsmagistraten, maar leken die minstens dertig jaar zijn en een beroepservaring van minimum vijf jaar moeten kunnen aantonen welke van pas kan komen bij de beslissing over de veroordeelde.

Daarenboven moet de ene assessor gespecialiseerd zijn in penitentiaire zaken, terwijl de andere assessor gespecialiseerd moet zijn in sociale re-integratie.

Uitzonderlijk is de strafuitvoeringskamer samengesteld uit **5** rechters indien ze beslissen over een veroordeling tot een vrijheidsstraf van dertig jaar of tot een levenslange vrijheidsstraf, met een terbeschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank.

Bevoegdheid

- strafuitvoeringsrechtbank ziet toe op uitvoering van de straffen.
- er zijn 6 strafuitvoeringsrechtbanken.

Samenstelling

- voorzitter, twee assessoren, ieder gespecialiseerd in bepaalde materie en openbaar ministerie

De substituten (van de procureur des Konings) gespecialiseerd in strafuitvoeringszaken nemen het ambt van het openbaar ministerie bij de strafuitvoeringsrechtbank waar. Zij zijn eveneens beroepsmagistraten.

De Kamer ter bescherming van de Maatschappij is anders samen gesteld (zie hierna).

3. Onderscheid strafuitvoeringsrechtbank en strafuitvoeringsrechter.

Wanneer de straf langer dan drie jaar duurt of bij een internering, zal de strafuitvoeringsrechtbank de modaliteiten toekennen.

De strafuitvoeringsmodaliteiten worden toegekend door de strafuitvoeringsrechter indien de straf in totaal maximaal drie jaar duurt (nog niet in uitvoering). Thans beslist de Minister of zijn gemachtigde of de Directie Detentiebeheer.

Onderscheid tussen de strafuitvoeringsrechtbank (straf langer dan 3 jaar) en de strafuitvoeringsrechter (straf korter dan 3 jaar)

4. Bevoegdheden van de strafuitvoeringsrechtbank.

De strafuitvoeringsrechtbank heeft bevoegdheden op verschillende domeinen met betrekking tot straffen van gedetineerden (veroordeelden), waarvan het uitvoerbaar gedeelte meer dan 3 jaar bedraagt, namelijk:

- **het nemen van beslissingen omtrent strafuitvoeringsmodaliteiten,**
- **de terbeschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank.**

Vaak wordt daarbij de weg van de geleidelijkheid gevolgd, d.w.z. dat achtereenvolgens een strafuitvoeringsmodaliteit met meer vrijheid wordt toegestaan.

Daarnaast neemt een bijzondere kamer van de strafuitvoeringsrechtbank (KBM) beslissingen in verband met de uitvoering van de internering (personen ten aanzien van wie de rechtbank de internering heeft uitgesproken). Dit onderdeel wordt hier niet verder behandeld.

Strafuitvoeringsrechtbank beslist over:

- beperkte detentie
- elektronisch toezicht
- voorlopige invrijheid stelling
- voorwaardelijke invrijheidstelling

4.1. Strafuitvoeringsmodaliteiten.

Beperkte detentie.

De beperkte detentie is een wijze van uitvoering van de vrijheidsstraf die de veroordeelde toelaat om op regelmatige wijze de strafinrichting te verlaten voor een bepaalde duur van maximum **zestien** uur per dag.

Deze modaliteit wordt toegekend aan de veroordeelde om zijn professionele, opleidings- of familiale belangen te behartigen die zijn aanwezigheid buiten de gevangenis vereisen.

Beperkte detentie

de veroordeelde mag op regelmatige wijze de strafinrichting verlaten

Er zijn tijdsvoorwaarden bepaald in de wet (ten vroegste zes maanden voordat de veroordeelde zich in de tijdsvoorwaarden bevindt voor de toekenning van de voorwaardelijke invrijheidstelling).

Er mogen geen tegenaanwijzingen bestaan opdat de strafuitvoeringsmodaliteit zou worden toegekend en de wet voorziet ook een volledige procedure voor de toekenning.

Elektronisch toezicht.

Elektronisch toezicht is een wijze van uitvoering van de straf waarbij de veroordeelde het geheel of een gedeelte van zijn vrijheidsstraf buiten de gevangenis ondergaat volgens een bepaald uitvoeringsplan, waarvan de naleving onder meer door elektronische middelen wordt gecontroleerd.

Elektronisch toezicht

de veroordeelde ondergaat de gevangenisstraf geheel of gedeeltelijk buiten de gevangenis

Er zijn tijdsvoorwaarden bepaald in de wet (ten vroegste zes maanden voordat de veroordeelde zich in de tijdsvoorwaarden bevindt voor de toekenning van de voorwaardelijke invrijheidstelling). Er mogen geen tegenaanwijzingen bestaan opdat de strafuitvoeringsmodaliteit zou worden toegekend en de wet voorziet ook een volledige procedure voor de toekenning.

Voorlopige invrijheidstelling met het oog op verwijdering van het grondgebied of met het oog op overlevering.

Aan een veroordeelde vreemdeling, die niet over verblijfsrecht beschikt, kan een voorlopige invrijheidstelling met het oog op verwijdering van het grondgebied toegekend worden, zodat hij het grondgebied van België verlaat.

Voorlopige invrijheidstelling verwijdering grondgebied of overlevering

enkel voor de veroordeelde om het grondgebied te verlaten

Ingeval er een Europees of internationaal aanhoudingsbevel is afgeleverd tegen een veroordeelde (vreemdeling of Belg), kan de strafuitvoeringsrechtbank de invrijheidstelling met het oog op overlevering toestaan.

Ook deze modaliteit kan pas worden toegekend wanneer de veroordeelde minimaal een derde van de straffen heeft ondergaan (in sommige gevallen twee derde).

Er zijn dus tijdsvoorwaarden bepaald in de wet (wanneer de veroordeelde minimaal een derde van de straffen heeft ondergaan; in sommige gevallen twee derde en in andere gevallen nog langer). Er mogen geen tegenaanwijzingen bestaan opdat de strafuitvoeringsmodaliteit zou worden toegekend en de wet voorziet ook een volledige procedure voor de toekenning.

Voorwaardelijke invrijheidstelling.

De voorwaardelijke invrijheidstelling is een wijze van uitvoering van de vrijheidsstraf waardoor de veroordeelde zijn straf buiten

Voorwaardelijke invrijheidstelling

de veroordeelde ondergaat gevangenisstraf buiten gevangenis mits naleving van bepaalde voorwaarden

de gevangenis ondergaat, mits naleving van de voorwaarden die hem tijdens een bepaalde proeftijd worden opgelegd.

Er zijn tijdsvoorwaarden bepaald in de wet (wanneer de veroordeelde minimaal een derde van de straffen heeft ondergaan; in sommige gevallen twee derde en in andere gevallen nog langer). Er mogen geen tegenaanwijzingen bestaan opdat de strafuitvoeringsmodaliteit zou worden toegekend en de wet voorziet ook een volledige procedure voor de toekenning.

4.2. Interneringsmaatregelen.

De internering is geen straf maar een veiligheidsmaatregel die van toepassing is op personen die een misdrijf hebben gepleegd doch ontoerekeningsvatbaar zijn verklaard door de rechtbank.

De doelstelling van de internering is tweeledig, namelijk de behandeling van de geïnterneerde en de bescherming van de maatschappij.

Een bijzondere kamer van de strafuitvoeringsrechtbank (KBM) neemt de bevoegdheden van de Commissies ter bescherming van de maatschappij over waardoor ze bevoegd zijn voor de uitvoering van interneringsmaatregelen. Er zijn zes van die bijzondere kamers (Liège, Mons, Bruxelles, Antwerpen, Gent, Brussel).

Geïnterneerden kunnen een aantal gelijkaardige strafuitvoeringsmodaliteiten vragen als de gewone veroordeelden.

De nieuwe wet van 5 mei 2014 bepaalt dat de ‘Kamers ter bescherming van de maatschappij’ samengesteld zijn uit een magistraat-voorzitter, interneringsrechter genoemd, een assessor in strafuitvoeringszaken en interneringszaken gespecialiseerd in sociale re-integratie en een assessor in strafuitvoeringszaken en interneringszaken gespecialiseerd in klinische psychologie.

Dit onderdeel van de bevoegdheid van de strafuitvoeringsrechtbank wordt hier niet verder besproken.

4.3. Terbeschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank.

De terbeschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank is een bijkomende straf die zowel verplicht als facultatief door de vonnisrechter kan worden uitgesproken, overeenkomstig de artikelen 34bis tot en met 34quater Strafwetboek.

De terbeschikkingstelling neemt een aanvang bij het einde van de hoofdstraf.

Internering

Veiligheidsmaatregel van toepassing op daders die ontoerekeningsvatbaar zijn

Kamer ter bescherming van de maatschappij vervangt de vroegere Commissie ter bescherming van de Maatschappij.

Terbeschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank

rechter kan facultatief of verplicht ter beschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank uitspreken.

Zowel bij de verplichte als bij de facultatieve terbeschikkingstelling zijn er telkens twee situaties te onderscheiden, met name de situaties die dusdanig ernstig zijn door het herhalen van de feiten en de situaties die dusdanig ernstig zijn wegens de bijzondere zwaarwichtigheid ervan.

De veroordeelde komt onder toezicht te staan van de strafuitvoeringsrechtbank voor een termijn van vijf jaar tot vijftien jaar.

De wet voorziet een volledige procedure.

De terbeschikkinggestelde wordt definitief in vrijheid gesteld na het verstrijken van de door de rechter vastgestelde termijn van terbeschikkingstelling.

De onder toezicht in vrijheid gestelde kan de strafuitvoeringsrechtbank ook vroeger verzoeken een einde te stellen aan de periode van terbeschikkingstelling. Dit kan ten vroegste twee jaar nadat de invrijheidstelling onder toezicht is toegekend en vervolgens om de twee jaar.

Ook bij de terbeschikkingstelling van de strafuitvoeringsrechtbank zijn een aantal modaliteiten mogelijk zoals beperkte detentie, elektronisch toezicht, invrijheidstelling onder toezicht, uitgaansvergunning en penitentiair verlof.

Hierbij oordeelt de SURB ook over de uitgaansvergunningen en penitentiair verlof, wat bij de gedetineerden door de Minister van Justitie wordt beslist.

Strafuitvoeringsrechter is bevoegd ten aanzien van veroordeelden met een straf van minder dan 3 jaar.

Nog niet van toepassing bij gebrek aan uitvoeringsbesluiten.

II. DE STRAFUITVOERINGSRECHTER (NOG NIET IN UITVOERING).

Een alleenzettelend strafuitvoeringsrechter is bevoegd om beslissingen te nemen ten aanzien van veroordeelden met een straf totaal van niet meer dan drie jaar.

1. Voorlopige invrijheidsstelling om medische redenen.

De veroordeelde die zich in de terminale fase van een ongeneeslijke ziekte bevindt of waarbij is vastgesteld dat zijn detentie onverenigbaar is met zijn gezondheidstoestand, kan een voorlopige invrijheidstelling om medische redenen toegekend krijgen. Dit onderdeel is wel al van toepassing en wordt toegekend door de strafuitvoeringsrechter.

De wet voorziet een aantal tegenaanwijzingen evenals een procedure voor de aanvraag en toekenning ervan.

2. Samenloop van misdrijven.

Zowel de veroordeelde als het openbaar ministerie kunnen de zaak aanhangig maken bij de strafuitvoeringsrechter indien ze menen dat een veroordelend vonnis of arrest geen rekening heeft gehouden met een bestaande situatie van samenloop.

De strafuitvoeringsrechter moet de strafmaat herberekenen met toepassing van de artikelen 58 tot 64 van het Strafwetboek indien hij meent dat de regels van de samenloop miskend zijn.

De zaak wordt bij de strafuitvoeringsrechter aanhangig gemaakt bij schriftelijk verzoek van de veroordeelde of op vordering van het openbaar ministerie, die het verzoek indienen op de griffie van de strafuitvoeringsrechtbank of, ingeval de veroordeelde gedetineerd is, op de griffie van de gevangenis.

3.Vervanging van een vrijheidsstraf door een werkstraf.

De strafuitvoeringsrechter kan beslissen om de door de strafrechter uitgesproken vrijheidsstraf, waarvan het uitvoerbaar gedeelte één jaar of minder bedraagt, te vervangen door een werkstraf indien er nieuwe elementen zijn die de sociale, familiale of professionele situatie van de veroordeelde in belangrijke mate hebben gewijzigd sedert het ogenblik waarop de vrijheidsstraf werd uitgesproken.

Bepaalde veroordelingen, zoals sommige seksuele misdrijven, moord en doodslag zijn uitgesloten.

De wet voorziet een procedure waarbij o.m. het slachtoffer wordt gehoord.

4.De vermindering van de duur van de door de rechter uitgesproken ontzetting van het recht in een bepaalde aangewezen zone te wonen, te verblijven of er zich te vertonen.

De strafuitvoeringsrechter kan beslissen om een veroordeling tot ontzetting van het in artikel 382bis, eerste lid, 4°, van het Strafwetboek bedoelde recht te wijzigen door de duur van ontzetting te verminderen, de nadere regels of de voorwaarden van de ontzetting aan te passen, de ontzetting op te schorten of te beëindigen.

Deze bepaling is van toepassing op personen veroordeeld voor zedenfeiten gepleegd op minderjarigen die het verbod opgelegd kregen om te verblijven of om zich te vertonen in een bepaalde zone die zich kenmerkt door de nabijheid van het slachtoffer.

Aangezien de situatie van de veroordeelde kan wijzigen, alsook de situatie van het slachtoffer die mogelijk niet langer in de bepaalde zone woont, werd bepaald dat de duur van de ontzetting kan worden verminderd, gewijzigd, aan nadere regels onderworpen kan worden of kan worden beëindigd.

De wet voorziet tegenaanwijzingen in welk geval de modaliteit niet kan worden toegekend evenals een procedure.

III.DE MINISTER VAN JUSTITIE.

De minister van Justitie kan eveneens een aantal strafuitvoeringsmodaliteiten toekennen, zoals de uitgaansvergunning, het penitentiair verlof en de onderbreking van de strafuitvoering.

Waarschuwing.

Deze brochure geeft een algemeen overzicht van de stand van de wetgeving op datum van januari 2018. Een uitleg in detail zou - gelet op de uitvoerige wetgeving terzake - de brochure te lang en te onoverzichtelijk maken.

Sommige onderdelen kunnen op korte termijn gewijzigd worden en het is dan ook aangewezen telkens de laatste stand van de wetgeving na te kijken.

U kan geen rechten ontleen aan de inhoud van deze brochure.

Bevoegdheid Minister van Justitie:

- uitgaansvergunning
- penitentiair verlof
- onderbreking strafuitvoering

Meer informatie nodig?

Op het internet is er allerlei documentatie beschikbaar over strafuitvoering uitgaande van verschillende instanties. De informatie is evenwel niet altijd up-to-date.

Kijk ook grondig na of de wet inmiddels niet gewijzigd is.

Bronnenmateriaal

Het bronnenmateriaal bevat een rechtstreekse link naar de plaats op het internet.

[Wet van 17 mei 2006 betreffende de externe rechtspositie van de veroordeelden tot een vrijheidsstraf en de aan het slachtoffer toegekende rechten in het raam van de strafuitvoeringsmodaliteiten \(B.S. 15 juni 2006\).](#)

[Artikel 34bis tot en met artikel 34quiquies Strafwetboek](#)

[Gerechtelijk wetboek](#)

[Een analyse van vijf jaar werking van de strafuitvoeringsrechtbanken - Masterproef van de opleiding 'Master in de rechten' ingediend door De Ryck Sabrina](#)